

1933 grudzień 9, Gdynia – Sprawozdanie sytuacyjne z ruchu wywrotowego, zawodowego i stanu bezpieczeństwa Nr II.BA.2/33 Tjn. Komisarza Rządu w Gdyni Franciszka Sokoła za miesiąc listopad 1933 roku, oryg. mps., APG O/G, sygn. 682/2299, s. 209-218.

[I.] SYTUACJA OGÓLNA.

Działalności ze strony organizacji wywrotowych w okresie sprawozdawczym nie stwierdzono. W związku z ogłoszeniem rozp[orzędzenia]. Prezydenta RP [Ignacego Mościckiego] o pracy robotników portowych (D[ziennik] U[rzędowy] RP Nr 85) nastąpiła ożywiona działalność w związkach zawodowych, do których należą marynarze. Wymienić należy przede wszystkim ZTT, która to organizacja zajęła zdecydowanie negatywne stanowisko wobec wspomnianego rozporządzenia, jak również wobec projektowanej przez armatorów obniżki płac. ZTT stara się tylko wpoić przekonanie wśród robotników portowych, że ogłoszone rozp[orzędzenie]. o pracy robotników portowych jest dla nich niekorzystne, krzywdzące i dąży do pozyskania [jak] największej [ilości] zwolenników dla projektowanego strajku. Ze strony marynarzy chcących się uniezależnić od ZTT i ZZZ, powstała myśl utworzenia nowej organizacji. Akcja tych marynarzy, poparta przez Związek Armatorów, spowodowała istotnie zawiązanie nowej organizacji pod nazwą Związek Zawodowy Marynarzy Marynarki Handlowej RP. Stan bezrobocia wykazuje pewne zwiększenie bezrobotnych, co należy przypisać zastojowi w ruchu budowlanym wobec nastania pory zimowej. Stan bezpieczeństwa na terenie miasta i portu [był] dobry.

[II.] RUCH WYWROTOWY. [Sprawozdanie] negatywne.

[III.] RUCH ZAWODOWY.

Zawodowy Związek Kolejarzy rozpoczął wśród pracowników kolejowych wzmoczoną akcję w sprawie zmiany uposażeń i stara się ich przekonać, że zmianą uposażenia będą pokrzywdzeni. W akcji tej biorą udział zwłaszcza następujący pracownicy: Bronisław Ciemny, Emil Wittich i urzędnik Lewiński. Zdołali oni wywołać wśród znacznej części pracowników kolejowych niezadowolenie i przygnębienie z powodu projektowanej zmiany uposażeń.

Związek [Zawodowy] Robotników Budowlanych. Przedstawiciele tego Związku odbyli dnia 6 listopada br. konferencję ze Związkiem Przemysłowców i Fabrykantów Ziem Zachodnich przy udziale superarbitra inż. Klotte. Na konferencji tej została podpisana umowa, normująca wynagrodzenie dla marynarzy, cieśli i tragarzy wapna i robotników budowlanych. Mocą tej umowy wszyscy uzyskali nieznaczny podwyżkę zarobków.

Związek Zawodowy Transportowców. Jak już wspomniałem w części ogólnej, Związek Zawodowy Transportowców występuje przeciw rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej o pracy robotników portowych, jak również przeciw Związkowi Armatorów, dążącemu do obniżki dotychczasowego wynagrodzenia robotników portowych. W sprawie tej ww. Związek zwołał dnia 5 listopada [br.] zebranie, na którym przemawiał Marian Szurmiński. Przedstawił on przykre warunki marynarzy, wywołane unieruchomieniem statków, przypisując winę tego stanu [rzeczy] armatorom. Omawiał następnie sprawę założenia spółdzielni pracowników morza i oświadczył, że nie jest pewne, czy spółdzielnia ta powstanie, gdyż ministerstwo w tej sprawie nie powzięło dotąd decyzji. Marynarz Świk oznajmił, że armatorzy zamierzają werbować robotników na warunkach kryzysowych i wezwał obecnych, żeby przeciwstawili się tej akcji. Przemawiał jeszcze sekr[etarz]. okr[ęgu]., [Stanisław] Sobolewski, Związku, który oświadczył, że sprawa marynarzy wzbudziła duże zainteresowanie Warszawy oraz podniósł, że jego osoba jest atakowana w wydawnictwie „Czerwony Marynarz”, organie ISH. Wreszcie wystąpił z wnioskiem wybrania dwóch delegatów na Kongres ZTT w Warszawie. Wybrani zostali Wiktor Kosmatowicz i Marian Szurmiński. Staraniem tego Związku dnia 19 listopada [br.] odbyło się zgromadzenie, o którego przebiegu przedłożyłem sprawozdanie [dnia] 21 listopada br. (pismem Nr II.BA-636/33 Pf.). [Ruch zebraniowy]. Zgromadzenie [publiczne] 1. Frekwencja 170 [osób]. Zebranie 1. Frekwencja 50 [osób].

Związek Zawodowy Marynarzy. Akcja marynarzy chcących uniezależnić się od wpływów ZTT i ZPP doprowadziła do zawiązania nowej organizacji a mianowicie Związku Zawodowego Marynarzy [Marynarki Handlowej] RP. Związek ten został zorganizowany dnia 16 listopada [br.] na zebraniu organizacyjnym, o którym przedłożyłem

sprawozdanie [dnia] 29 listopada br. ([pismem] Nr II.BA-503/33Pf.) W sprawozdaniu tym zobrazowałem również stanowisko, jakie wobec nowo utworzonej organizacji zajął ZZT. Statut nowej organizacji przedłożyłem również [dnia] 28 listopada [19]33 r. [pismem] Nr II.BA-5/88.

[IV.] BEZROBOCIE.

Liczba bezrobotnych w okresie sprawozdawczym wynosiła 1583, wzrosła zatem o 482.

[V.] STAN BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO.

Wykaz przestępczości	Ilość wypadków	
	październik	listopad
Opór władzy	3	6
Inne przestępstwa przeciwko władzy	9	4
Zakłócenie spokoju publicznego	61	44
Przemytnictwo	2	3
Włóczęgostwo i żebranina	20	4
Falszerstwo dokumentów	-	6
Falszerstwo innego rodzaju	14	4
Rabunek	1	1
Podpalenie zbrodnicze	-	1
Požary przypadkowe	4	6
Przestępstwo przeciw moralności	6	7
Uszkodzenie cielesne	4	1
Kradzież kolejowa bez włamania	31	21
Innego rodzaju kradzieże z włamaniem	8	3
Kradzieże z pola i lasu	2	-
Kradzież kieszonkowa	-	1
Innego rodzaju kradzieże bez włamania	123	119
Oszustwo	20	18
Paserstwo	1	1
Sprzeniewierzenie	-	2
Hazard karciany	22	11
Przekroczenie przepisów sanitarno-administrac[yjnych].	52	76
Przekroczenie przepisów handlowo-administrac[yjnych].	58	73
Samobójstwo	3	1
Nieszczęśliwe wypadki	18	6
Przekroczenie przepisów meldunkowych	30	46
Zaginięcie osób	1	-
Opilstwo	63	148
Przywłaszczenie	8	13
Różne	430	610
Razem	1005	1238
Z tego nie wykryto	61	48

Z różnych wypadków przytaczam następujące ważniejsze. Dnia 7 listopada br. na placu pod dworcem kolejowym samochód półciężarowy prowadzony przez szofera Antoniego Krefta najechał na niejakiego Oskara Ryksa, zamieszkałego w Gdyni, który doznał pęknięcia podstawy czaszki. Ryks w stanie ciężkim został umieszczony w szpitalu. Dnia 15 listopada [br.] pociąg osobowy, zdążający z Gdyni do Wejherowa, najechał na przechodzącego przez tory kolejowe Bernarda Bistronia, zamieszkałego w Cisowie pow. morski, któremu pociąg obciął obie nogi do kolan. Wypadek spowodował przez nieuwagę sam Bistron. Rannego przewieziono do szpitala. Dnia 1 listopada [br.] na placu sportowym, podczas gry w piłkę nożną, powstała bójka między grającymi, a mianowicie Janem Klasą a Edwardem Grabowskim, podczas której Klasa zadał Grabowskiemu ciężki uraz cielesny nożem. Grabowskiego umieszczono w szpitalu, a Klasę oddano pod opiekę rodzicom. Obaj mają po zaledwie 14 lat. Dnia 27 listopada [br.] o godz. 19[.00] marynarz szwedzki Dawid Nyrberg, należący do załogi statku szwedzkiego „Jena”, wracając z miasta w stanie podchmielonym potknął się o żelazne pierścienie, służące do przymocowywania

statków, wpadł do wody i utonął. Dochodzenia w tej sprawie prowadzi Komisariat Portowy PP. Dnia 9 listopada br. z nieznanymi powodami zapalił się samochód ciężarowy MTK. Pożar zlokalizowała straż ogniowa. Traktor przedstawia wartość około 25 000 zł i jest ubezpieczony w Towarzystwie „Patria” Oddział Gdynia.

[VI.] SYTUACJA NADGRANICZNA. Sprawozdanie negatywne.

[VII.] SZPIEGOSTWO I DYWERSJA. Sprawozdanie negatywne.